

7. PRETRAŽIVANJE LITERATURE

U ovom poglavlju biće pokazano kako:

- Uz pomoć ključnih reči izvršiti pretraživanje interneta sa ciljem pronalaženja odgovarajućih naslova od interesa za neko istraživanje
 - Uz pomoć interneta pronaći određene naslove objavljene u domaćim i međunarodnim naučnim časopisima
 - Kako pronaći i preuzeti radove kojima se može pristupiti u celini
-

7.1. Pretraživanje interneta (lociranje naučnih informacija)

Ako se pogleda sadržaj ma kog istraživačkog rada, vidi se da poslednju celinu svakog rada čine REFERENCE (Slika 75).

by 6 months, a combination of closed kinetic chain (CKC)¹ and open kinetic chain (OKC)² result in optimum but incomplete recovery of quadriceps strength enabling more athletes to return to their previous sporting activities at the same level as before (Mikkelsen et al. 2000; Morrissey et al. 2000a, b; Snyder Mackler et al. 1995). The underlying reasons for post-operative muscle weakness associated with some residual pain and swelling continue to be unresolved and the strategies that control motor unit recruitment remain unknown (Bernardi et al. 1995).
Muscle function tests that include superimposition of electrical stimulation provide an indicator of muscle

Slika 75. Isečak iz rada u kome se vide citirane reference.

Reference predstavljaju popis literature koja je u radu korišćena: od pripreme rada (definisanja problema), pregleda prethodnog znanja o uočenom problemu, ukazivanja na značaj ispitivanog problema, iznošenja argumenata zašto je opisano istraživanje sprovedeno, preko prikaza metoda koje su negde već korišćene do diskusije dobijenih nalaza, odnosno da li su oni i u kojoj meri u vezi sa rezultatima prethodnih istraživanja. Reference su najčešće originalni istraživački radovi, ili pregledni radovi u kojima je dat presek stanja o istraživanju određenog problema. To mogu biti i neki aktuelni udžbenici u kojima su sažeta odgovarajuća saznanja o problemu od interesa. Takođe, koristan izvor literature (referenci) mogu biti i doktorske disertacije, ali i saopštenja sa naučnih skupova. Istraživački radovi ili članci, objavljuju se u naučnim časopisima koji izlaze periodično

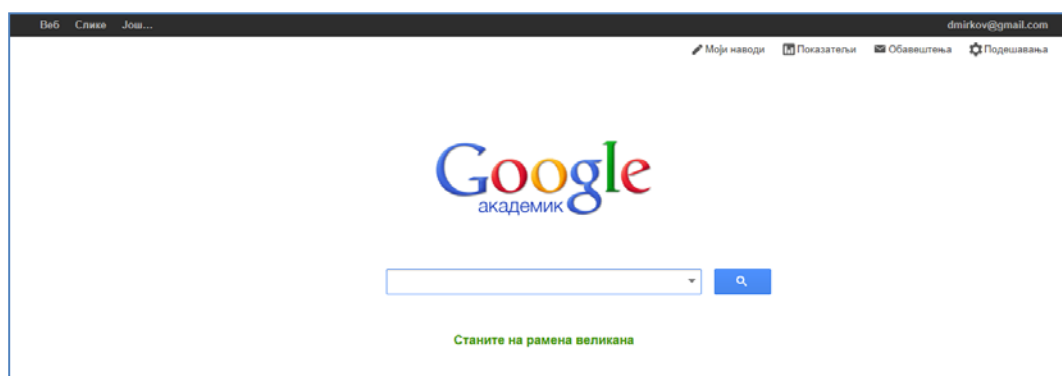
(mesečno, na dva, tri, četiri ili šest meseci). Kvalitet časopisa meri se brojem citata (koliko su pojedinačni radovi iz tog časopisa citirani), iz kojih se računa tzv. faktor uticaja (impact factor-IF) časopisa za svaku godinu (jedno od merila kvaliteta časopisa). Do časopisa se može doći direktnom pretplatom kod izdavača, pozajmljivanjem iz biblioteke koja je pretplaćena na časopis, ili kontaktiranjem autora. Danas, najveći broj časopisa je elektronski dostupan što značajno olakšava nabavku časopisa, odnosno pojedinačnih radova od interesa. Zbog toga, svaki istraživački proces počinje pregledom literature, odnosno njenim lociranjem i pronalaženjem, kako bismo mogli da je pregledamo, analiziramo i iz nje izdvojimo ono što nam je važno. Iako se i ovde mogu koristiti klasični pretraživači ([Google](#), [Yahoo!](#), [Bing](#) i dr.) daleko efikasniji način je upotreba pretraživača koji su namenjeni upravo tome.

7.1.1. Gugl akademik (Scholar)

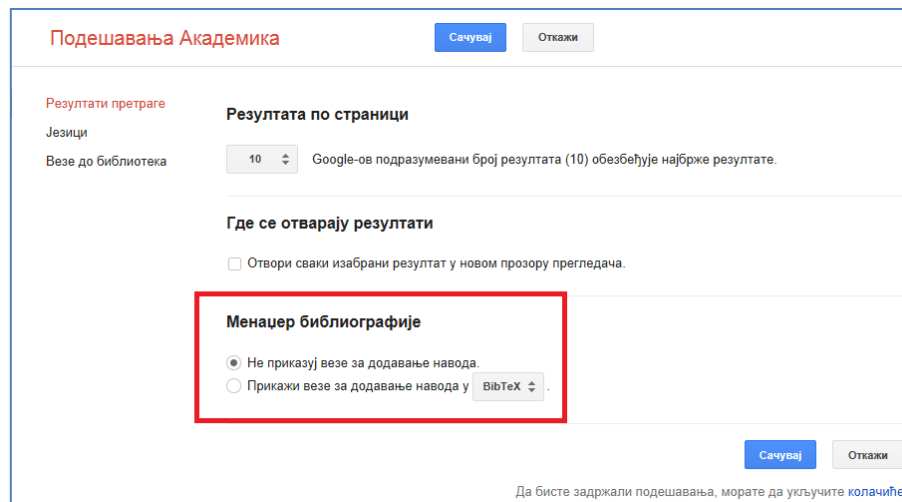
ZADATAK 26

- Upotrebom nekog od pretraživača pronaći veb adresu [Gugl Akademika](#)
- U podešavanjima odabrati opciju za povezivanje sa Narodnom bibilotekom Srbije i [KoBSON](#)-om.
- Podesiti da se na stranici za pretragu pojavljuje 20 navoda po stranici.
- Podesiti da se navodi čuvaju u ENDNOTE formatu baza.
- U polje za pretragu ukucati Physical performance test, pa videti koliko navoda je pronađeno.
- U polje za pretragu ukucati „Physical performance test“ (ovaj put sa navodnicima), pa videti koliko navoda je pronađeno.
- Sopstvenim izborom ključnih reči izvršiti pretragu za željenim navodima.
- U „Pokazateljima“ u kategoriji „zdravlje i medicinske nauke“ pronaći podkategoriju: „Fizičko vaspitanje i sportska medicina“ (Physical Education and Sports Medicine) pa pregledati koji se časopisi pojavljuju na toj listi.
-

Gugl je za potrebe pretraživanja literature razvio poseban pretraživač [Gugl akademik \(Google Scholar\)](#), koji se iz dana u dan razvija i koji omogućava ne samo pretragu već i lociranje radova (njihovo preuzimanje) preko elektronskih servisa biblioteka kojima istraživači imaju pristup (Slika 76).

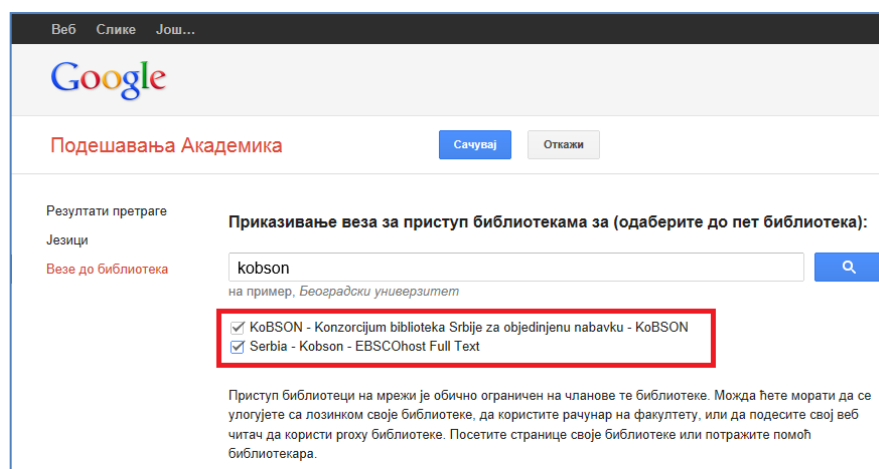

Slika 76. Početna stranica pretraživača Gugl akademik (Google Scholar).

Slika 77. *Подешавања Gugl akademika. Pored rezultata pretrage, moguće je podesiti jezik prikaza, veze sa bibliotekama putem kojih se može pristupiti člancima (putem servisa na koje je biblioteka pretplaćena).*

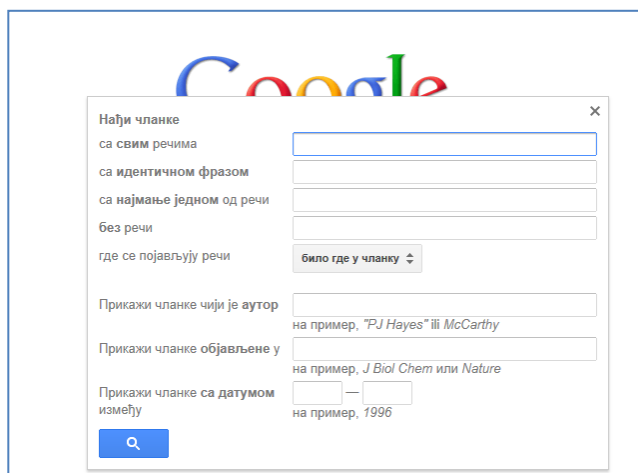
Akademik u sebi objedinjuje sve mogućnosti klasičnih pretraživača i indeksnih baza podataka namenjenih istraživačima (vidi naredna potpoglavlja), a funkcionalnost je značajno povećana time što je uz pomoć akademika moguće povezivanje sa bibliotekama (istraživači u Srbiji mogu da se povežu sa elektronskim servisima Narodne biblioteke Srbije, i servisom [KoBSON](#), o kome će biti više reči u potpoglavlju 7.2). Veza sa [KoBSON](#)-om se ostvaruje uz pomoć opcije „Veza sa bibliotekama“ (koja se pojavljuje kad se sa početne strane odaberu „podešavanja“ [Slika 77]), čime se otvara polje za pretragu u koje je potrebno upisati ime biblioteke za koju smo zadali da se izvrši povezivanje(u ovom slučaju [KoBSON](#)). Ako je u polje za pretragu upisano „[KoBSON](#)“, onda se pojavljuju dva polja sa nazivom servisa (Slika 78) koji će „posredovati“ u pretrazi, odnosno sa kojima će [Akademik](#) „ukrstiti“ buduće rezultate pretrage, te im omogućiti pristup, naravno, ukoliko je to moguće uz posredstvo odabrane biblioteke (u ovom slučaju [KoBSON](#)-a).

Slika 78. *Подешавање везе за приступ библиотекама уз помоћ којих је могуће приступити радовима у целин (целим чланица).*

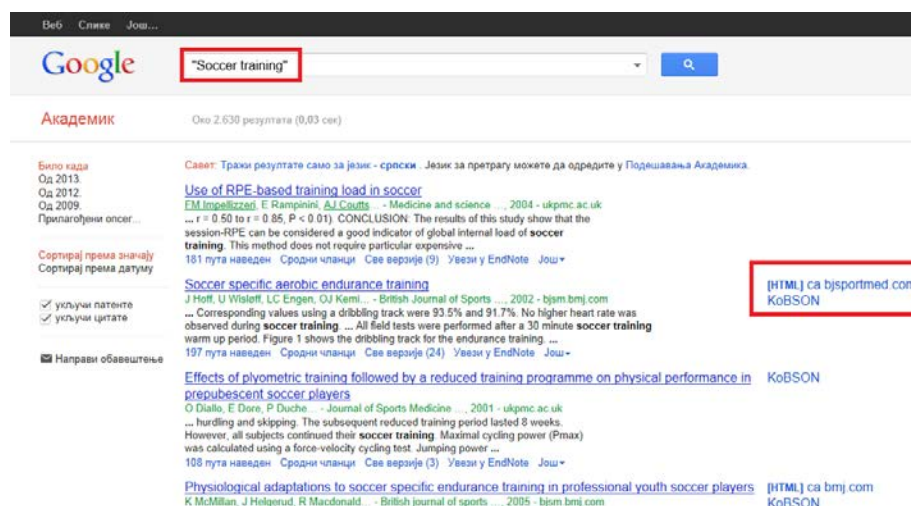
Na taj način pojednostavljuje se postupak koji se inače korišćenjem nekih drugih opcija pretrage (recimo preko [PubMed-a](#)) sastoji iz dva koraka (biće objašnjeni kasnije), od kojih je prvi lociranje informacije, a drugi pristup informaciji (najčešće naučnom radu u celini) uz pomoć [KoBSON-a](#).

Gugl Akademik koristi se na vrlo sličan način kao i klasični pretraživači (npr. [Google](#), [Bing](#), [Yahoo!](#)...). U polje za pretragu upisuje se jedna ili više ključnih reči (detaljnije zadavanje pretrage postiže se odabirom iz padajućeg menija [Slika 79]).

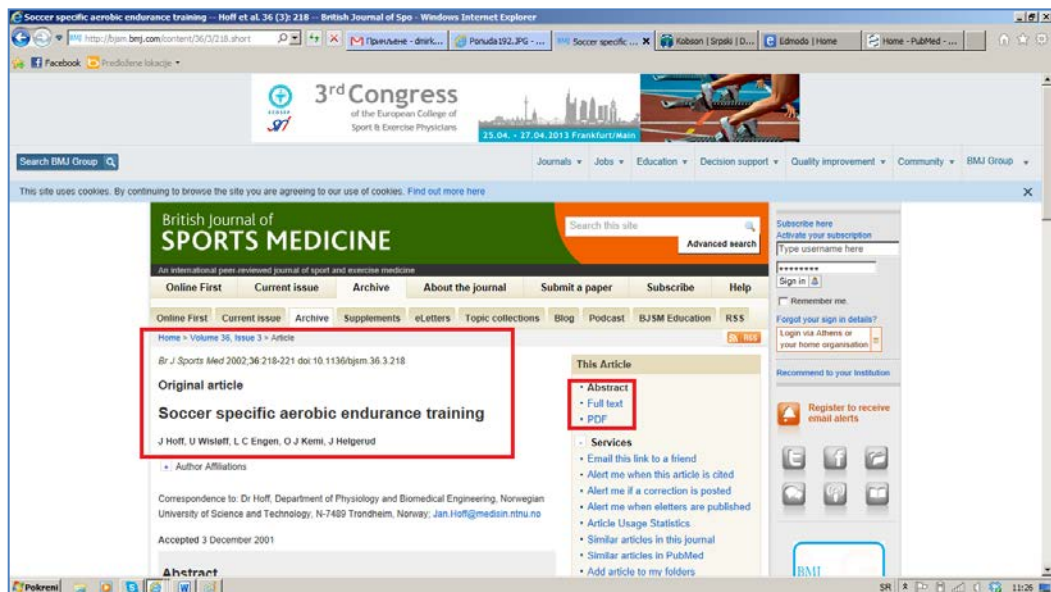
Slika 79. Odabirom padajućeg menija (glavno polje pretrage) otvara se opcija za detaljnije podešavanje pretrage.

Tako na primer, ako se upiše tekst „soccer training“ biće izlistani svi radovi koji u svom naslovu sadrže ova dva pojma. Ono što je važno, pored izlistane reference, nalazi se i informacija (Slika 80) da li je tom sadržaju moguće pristupiti putem [KoBSON-a](#), ili ne).

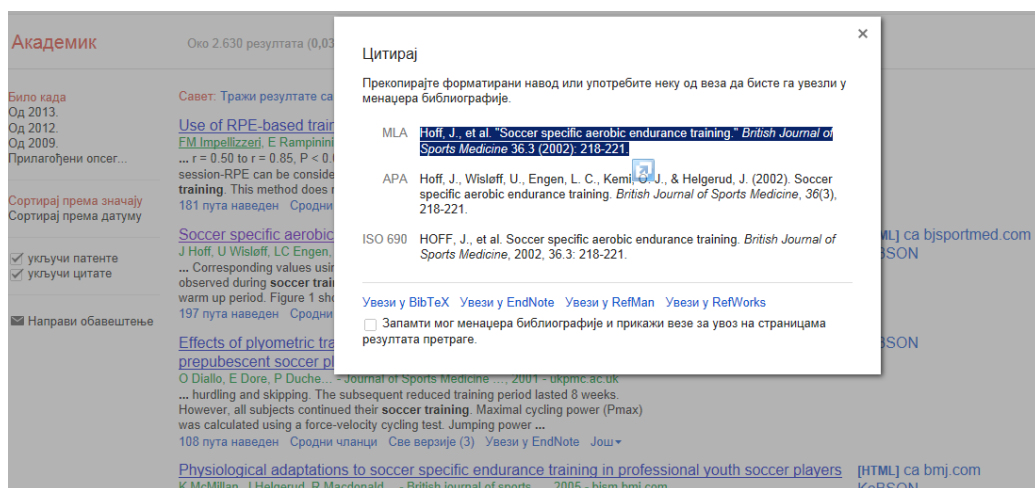
Slika 80. Rezultati pretrage u koju su upisane ključne reči za pretragu (u ovom slučaju „soccer training“) sa podacima kojim radovima je moguće pristupiti u celini putem KoBSON-a.

Odabirom odgovarajućeg naslova, otvara se elektronska verzija časopisa iz koga se može preuzeti rad, ukoliko **KoBSON** ima mogućnost pristupa radovima u celini u tom časopisu (Slika 81).

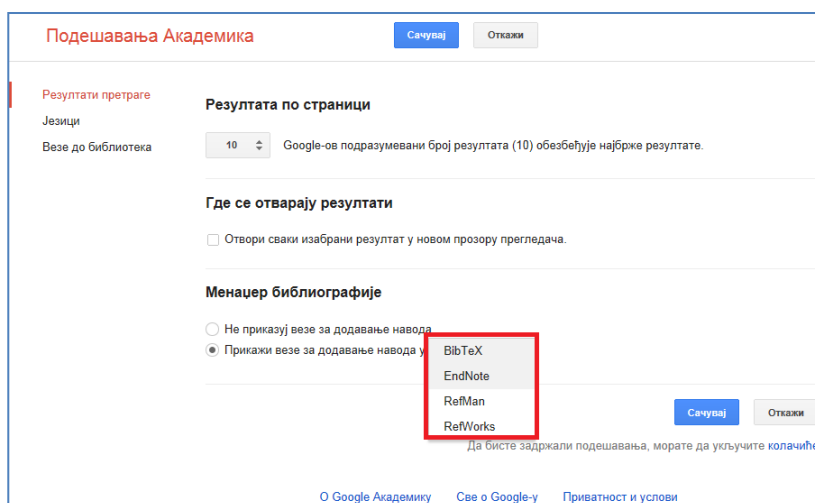

Slika 81. Prikaz strane web prezentacije časopisa British Journal of Sports Medicine sa koje je moguće preuzeti rad koji smo izabrali.

Pored podatka koliko puta je naslov citiran, moguće je preusmeriti pretragu na slične naslove, ali i „izvesti“ naslov u odgovarajuću bazu sa bibliografskim podacima, ili naslov kopirati onako kako ga treba citirati (Slika 82 i Slika 83), o čemu će biti više reči u poslednjem delu u kome je opisano kako urediti tekst za slanje u časopis.

Slika 82. Odabrane naslove moguće je „izvesti“ u bazu bibliografskih podataka ili jednostavno kopirati jedan od ponuđenih formata.

Slika 83. Podešavanje veze za dodavanje citata u odgovarajuću bazu sa bibliografskim podacima (kasnije će biti opisana jedna takva baza [Endnote WEB 3.5] koja je korišćena u primerima opisanim u ovoj knjizi).

Konačno, ukoliko se želi videti koliki je značaj pojedinih časopisa u naučnoj zajednici (u zavisnosti od naučne oblasti), potrebno je odabrati „Pokazatelji“, gde se koristi „metrika“ koju je razvio Gugl ([Google scholar metrics](#)). Nakon odabira odgovarajuće naučne oblasti, javlja se opcija za odabir podoblasti. Zanimljivo je da su fizičko vaspitanje i sportska medicina (ne postoji kategorija sportske nauke) potkategorija u okviru kategorije „zdravlje i medicinske nauke“ (Slika 84). Takođe, pregledom časopisa i upoređivanjem sa liste časopisa po faktoru uticaja (IF), vidi se da postoji razlika u redosledu, odnosno može se zaključiti da za pokazatelje uticaja, Gugl koristi nešto drugačiju formulu od one koju koristi [Thomson Reuters \(Web of Science-WoS\)](#)⁷.

Публикација	h5 индекс	h5 медијана
1. The American Journal of Sports Medicine	68	92
2. Medicine and science in sports and exercise	63	93
3. British Journal of Sports Medicine	54	77
4. Arthroscopy: The Journal of Arthroscopic & Related Surgery	52	68
5. Sports Medicine	51	68
6. Physical Therapy	48	66
7. Gait & Posture	44	63
8. The Journal of Strength & Conditioning Research	43	53
9. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity	42	57
10. Knee Surgery, Sports Traumatology, Arthroscopy	42	57
11. Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism	42	54
12. European Journal of Applied Physiology	41	58
13. Journal of Sports Sciences	39	54
14. Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports	39	53

Slika 84. Deo Gugl akademika na kome se mogu videti pokazatelji kvaliteta naučnih časopisa (indeksi koje je Gugl predložio). Ukoliko se odabere brojčana vrednost pored časopisa, mogu se videti detalji iz kojih je indeks računat. Pregled pokazatelja po određenim naučnim oblastima moguć je odabirom sa liste koja se nalazi na desnoj strani. Na slici su prikazani najznačajniji časopisi iz podkategorije fizičko vaspitanje i sportska medicina.

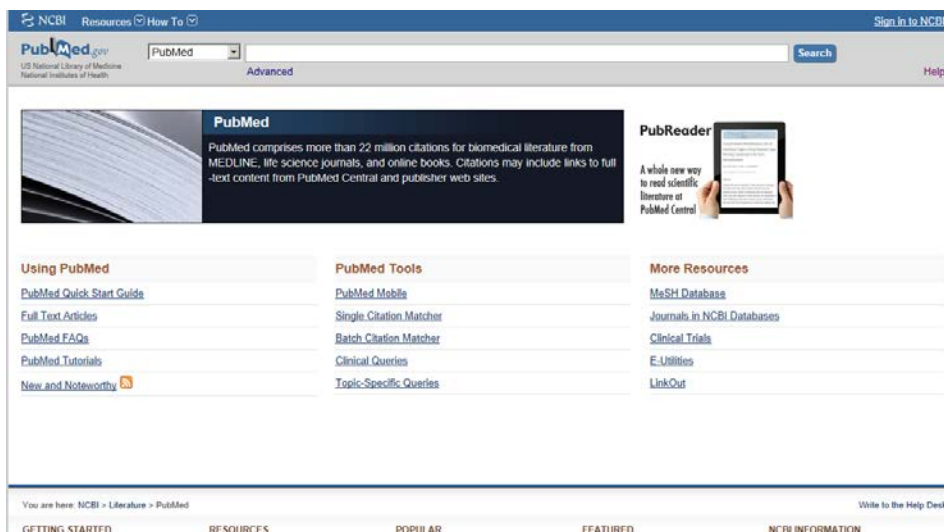
⁷Domaći pravilnici o vrednovanju naučno istraživačke delatnosti zasnovani su na kategorizaciji časopisa koja se vrši prema njihovom mestu na WoS-u, odnosno faktoru uticaja koji časopis ima u toj bazi.

7.1.2. PubMed

ZADATAK 27

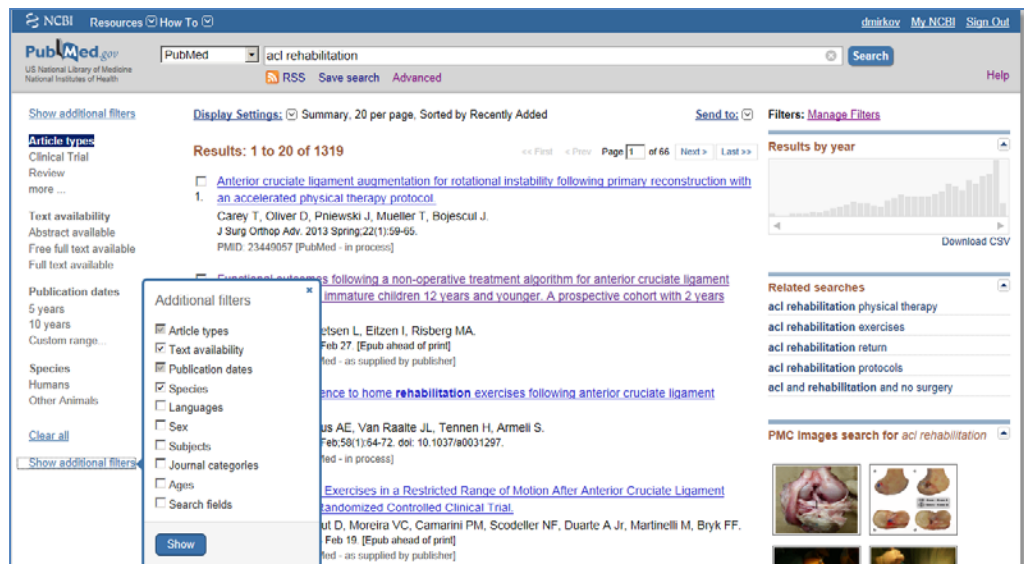
- Korišćenjem linka: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/entrez> (ili upisivanjem pubmed u polje za pretraživanje na [Google-u](#) i otvaranjem prvog rezultata pretrage), pristupiti veb prezentaciji Američke nacionalne biblioteke medicinskih nauka ([PubMed](#)).
- Registrovati se na PubMed.

Naučne informacije se mogu locirati i na drugi način, uz pomoć elektronskog servisa (baze podataka) „[PubMed](#)“ čiji osnivač je američka Nacionalna biblioteka za medicinske nauke (<http://www.nlm.nih.gov/>), a koji je deo usluga koje pruža Nacionalni centar za biotehnoške informacije ([NCBI](#)). Slično pretrazi koja je opisana kada smo koristili Gugl akademik ([Google Scholar](#)), i ovde se upotrebom ključnih reči (Slika 85) mogu dobiti informacije o preko 22 miliona citata iz biomedicinske literature, koja je indeksirana na [MEDLINE-u](#), kao i časopisa iz prirodnih nauka i online izdanja knjiga.

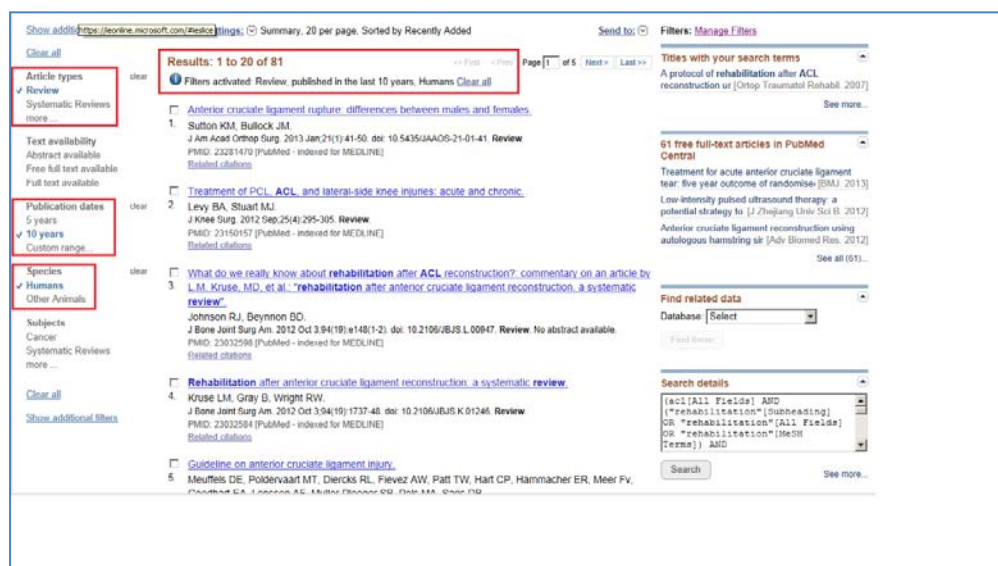
Slika 85. Početna stranica elektronskog servisa PubMed na kojoj se vidi glavno polje za pretragu, odnosno koje sve prečice se mogu pokrenuti.

Pretraga i ovde započinje upisivanjem ključne reči u odgovarajuće polje na početnoj stranici servisa. Ukoliko se upišu iste ključne reči kao u prethodnom primeru, kad je za pretragu korišćen Gugl akademik ([Google Scholar](#)), vidi se da se sada izlistava znatno manji broj referenci (jer je broj izvora kojima [PubMed](#) omogućava pristup vezan za sadržaje kojima pristup omogućava osnivač, [američka Nacionalna biblioteka za medicinske nauke](#)).

Slika 86. Odabir opcija za dodatno filtriranje rezultata pretrage.

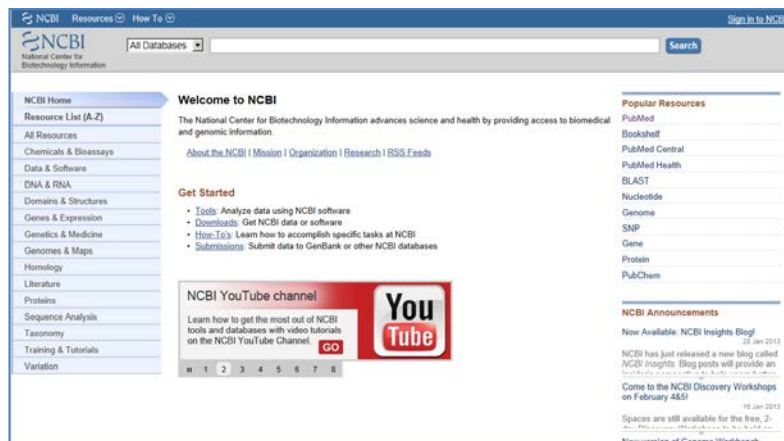
Pretragu je moguće ograničiti odgovarajućim filtriranjem, čije se opcije nalaze na desnoj strani početne stranice. (Slika 86). PubMed korisnicima omogućava besplatnu registraciju, i na taj način im daje mogućnost da čuvaju svoje pretrage, ali i da putem elektronske pošte budu redovno obaveštavani o izmenama, odnosno dodatim referencama, za svaku sačuvanu „pretragu“.

Slika 87. Rezultati pretrage za zadate ključne reči sa uključenim filterima (desno).

7.1.3. Pretraga uz pomoć PubMed-a

Do početne strane PubMed-a dolazi se direktno, unošenjem odgovarajuće URL adrese (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/>) ili odabirom prečice na početnoj web strani Nacionalnog centra za biotehnoške informacije (Slika 88).

Slika 88. Početna stranica web prezentacije Nacionalnog centra za biotehnoške informacije, na kojoj se sa desne strane nalazi prečica (Popular Resources) za PubMed.

ZADATAK 28

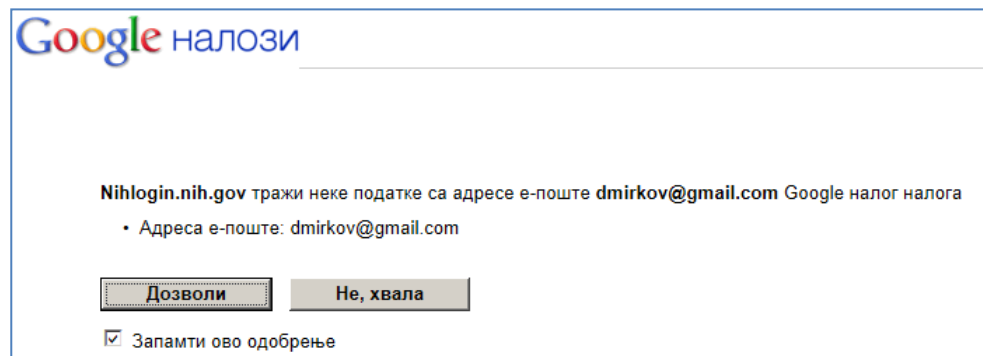
- U polju za pretragu, na veb prezentaciji [PubMed-a](#) redom uneti tražene ključne reči (date crvenom bojom) pa odgovoriti na pitanja koja slede (dokument sa odgovorima napraviti uz pomoć programa za rad sa tekstem, pa kreirani dokument sačuvati u fascikli (folderu) predviđenoj za čuvanje materijala sa vežbi (videti poglavlje 3).
- Koliko referenci (naslova naučnih radova) se dobija kao rezultat pretraživanja kada se kao ključna reč unese **strength** (jačina)?
- Koliko referenci (naslova naučnih radova) se dobija kao rezultat pretraživanja kada se kao ključna reč(i) unese fraza **strength training** (trening jačine)?
- Koliko referenci (naslova naučnih radova) se dobija kao rezultat pretraživanja kada se kao ključna reč(i) unese ista fraza, samo data pod znacima navoda **"strength training"**?
- Koliko referenci se tom prilikom (naslova naučnih radova) dobija kao rezultat pretraživanja?
- Koliko referenci (naslova naučnih radova) se dobija kao rezultat pretraživanja kada se za istu kombinaciju ključnih reči **"strength training" soccer** doda još i ograničenje da je istraživanje rađeno na mladim osoba uzrasta (Ages) 0-18 godina?
- Sačuvati rezultate poslednje pretrage (prethodno je potrebno da ste se registrovali i prijavili kao korisnik-videti ZADATAK 26).
- Omogućiti nekom od kolega da može da pregleda sačuvane rezultate.

Na vrhu početne stranice [PubMed-a](#) nalazi se traka na čijoj se desnoj strani nalazi komanda koja otvara prozor za besplatno registrovanje korisnika (Slika 89). Kada se jednom registruje i prijavi, može se odabrati opcija da se na dalje ostane prijavljen, odnosno da se pri svakom ponovnom pokretanju PubMed-a, odmah prepozna prethodno registrovani korisnik.

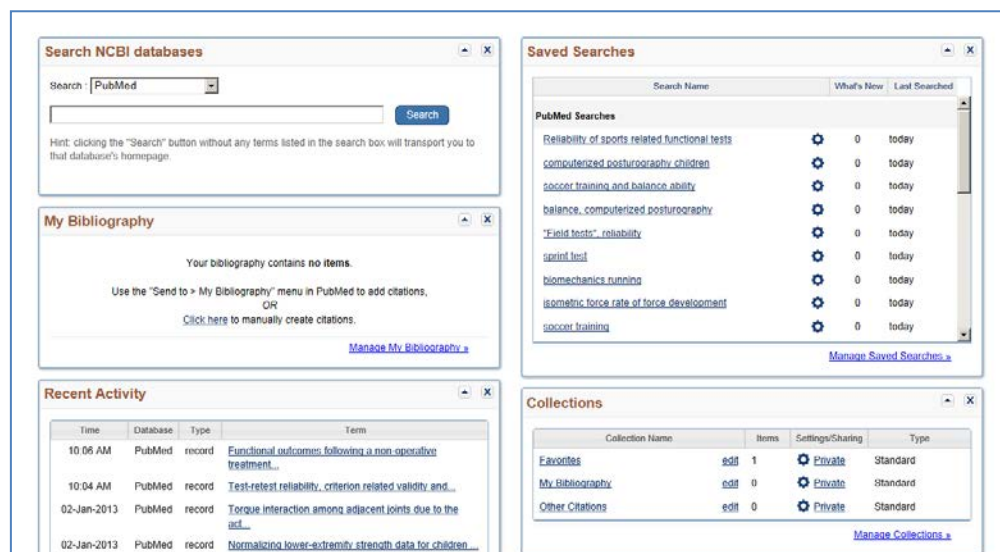
Slika 89. Registracija na PubMed.

Ova opcija je korisna ukoliko se koristi lični računar, u suprotnom, ne treba je koristiti, ili se pre napuštanja [PubMed](#)-a treba odjaviti. Takođe, moguće je automatski se registrovati pokretanjem naloga na google-u (za google korisinke- Slika 90).

Slika 90. Korisnici koji su se registrovali za Gugl servise, mogu svoj nalog na PubMed-u povezati sa Gugl nalogom.

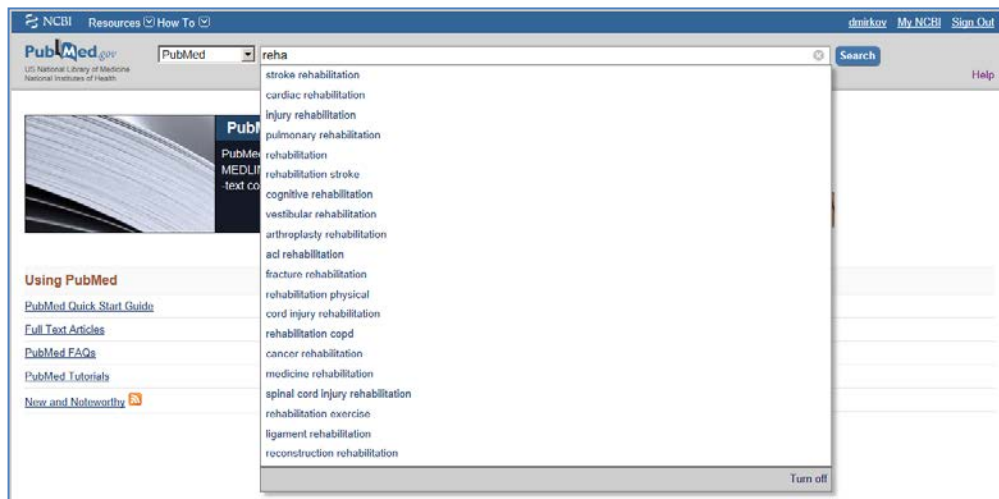
Glavna prednost kreiranja naloga je mogućnost čuvanja pretraga, odnosno mogućnost da redovno budete obaveštavani o novim referencama za zadate pretrage (Slika 91), ali i kreiranje baze radova (bibliografija), koja se može koristiti za formiranje liste referenci pri pisanju radova i „izvoz“ u neki od programa za upravljanje referencama (vidi potpoglavlje: Programi za upravljanje referencama).

Slika 91. Registrovani korisnici mogu čuvati rezultate pretraživanja u formatu neke od baza za upravljanje referencama i deliti ih sa drugim korisnicima.

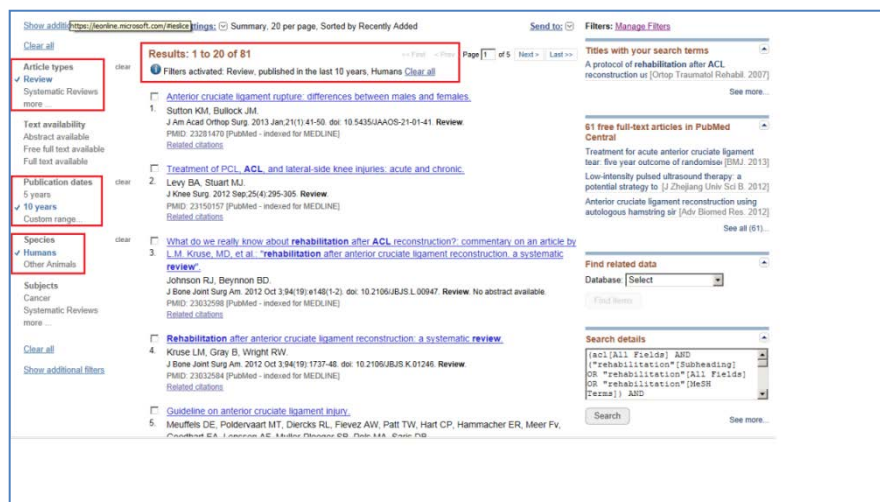
Glavno polje za pretragu nalazi se odmah ispod trake za registraciju, ispod koga je, sa leve strane, opcija za zadavanje naprednije pretrage (Slika 92) odnosno pomoć, sa desne strane. Ispod polja za pretragu nalaze se tri grupe opcija: prva grupa je namenjena kao pomoć korisnicima (*Using PubMed*), druga predstavlja skup alata (*PubMed Tools*), dok treća grupa predstavlja skup prečica ka dodatnim izvorima (*More resources*).

Pretraga na PubMed-u započinje upisivanjem ključne reči od interesa za pretragu. Ukoliko je reč „poznata“, već nakon prvih slova otvara se lista (Slika 92), gde se taj pojam pojavljuje, sa ciljem da se pretraga olakša. Nakon odabira pojma (ili grupe pojmova) po kome će se pretraga vršiti, zadavanjem pretrage (search), otvara se lista sa svim pronađenim naslovima koji sadrže dati pojam (pojmove).

Slika 92. Polje u koje se upisuju reči na osnovu kojih se vrši pretraga.

Pretraga se može ograničiti dodatnim filterima, prema vrsti istraživanja (Article types), dostupnosti teksta u celini, vrsti publikacija, uzorku i drugim (Slika 93). Način prikaza rezultata pretrage može se podestiti opcijom prikaz podešavanja (Display settings).

Slika 93. Ograničavanje pretrage dodatnim filterima. Na slici se vidi da su aktivirani filteri čiji rezultat je izlistavanje samo preglednih radova objavljenih u poslednjih deset godina, u kojima su opisana istraživanja na ljudima.

Pored toga, izlistavaju se pretrage povezane sa onom koja je zadata (Related searches), naslovi u kojima se pojavljuju pojmovi korišćeni za pretragu (Titles with your search terms), odnosno naslovi čiji sadržaj je dostupan u celini (Free full text) preko servisa

PubMed Central, archive radova koji su dostupni u celini (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/>, Slika 93). Ispod svakog naslova, nalazi se prečica koja omogućava pretragu radova koji su slični tom naslovu (Related articles – Slika 94). Ovo je korisna opcija da se pretraga preusmeri i skrati, u slučaju da se nakon prvog “kruga” pretraživanja pojavilo mnogo naslova, pa je pregledom naslova uočen rad čiji naslov ukazuje na sadržaj koji može biti interesantan.

[Anterior cruciate ligament tears: conservative or surgical treatment? A critical review of the literature.](#)

17. Delincé P, Ghafil D.
Knee Surg Sports Traumatol Arthrosc. 2012 Jan;20(1):48-61. doi: 10.1007/s00167-011-1614-x. Epub 2011 Jul 20.
Review.
PMID: 21773828 [PubMed - indexed for MEDLINE]

[Related citations](#)

Slika 94. Prečica za odabir pretrage radova sličnog sadržaja.

Zadatak za samostalni rad 2
Korišćenjem [Pubmed](#)-a pronaći sledeći naslov:
“Does a short period of lower limb strength training improve performance in field-based tests of running and agility in young professional soccer players?”

- Odgovoriti na sledeća pitanja (dokument sa odgovorima napraviti uz pomoć programa za rad sa tekstom):
- U kom časopisu je objavljen navedeni rad (dati samo skraćenicu naziva časopisa)?
- Koje godine je rad objavljen?
- Koji je volumen i broj časopisa u kome je rad objavljen?
- Od koje do koje strane časopisa je štampan objavljeni rad?
- Ko je prvi autor rada i koja je njegova e-mail adresa?
- Koliko postoji radova sa sličnom tematikom (Related articles)?
- Koliko od ukupnog broja radova sa sličnom tematikom čine pregledni radovi (Review)?
- Koliko od ukupnog broja radova sa sličnom tematikom čine radovi koji imaju slobodan pristup punim tekstovima (Free Full Text)?
-

Zadatak za samostalni rad 3

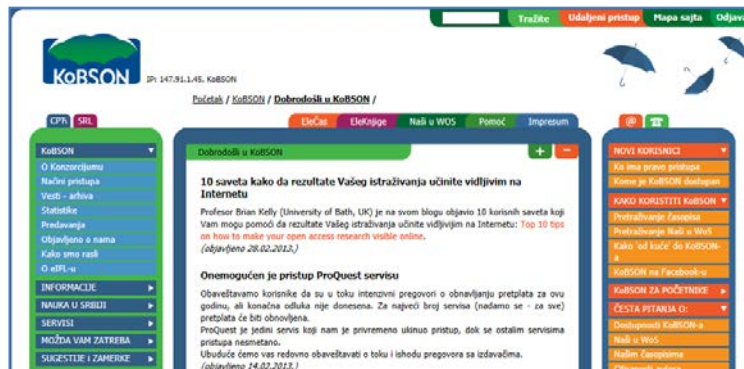
- Korišćenjem Pubmed-a pronaći i preuzeti (full text) sledeći naslov:
- Strong correlation of maximal squat strength with sprint performance and vertical jump height in elite soccer players. Wisløff U, Castagna C, Helgerud J, Jones R, Hoff J. Br J Sports Med. 2004 Jun;38(3):285-8.

7.2. Upoznavanje sa KoBSON-om

[KoBSON](#) predstavlja skraćenicu koja označava konzorcijum biblioteka Srbije za objedinjenu nabavku, u koji su organizovane najznačajnije biblioteke iz Srbije. Nastao je u novembru 2001. godine, sa idejom da omogući nabavku međunarodnih naučnih članaka (pre svega u elektronskom formatu), da unapredi pristup elektronskim informacijama, ali i da poboljša promociju domaćeg naučnog izdavaštva. Danas je [KoBSON](#) neizostavni deo profesionalnog života domaćih naučnika, odnosno primarni način njihovog profesionalnog informisanja. Elektronski pristup svim dostupnim sadržajima omogućen je preko web prezentacije [KoBSON-a](#) (www.KoBSON.nb.rs), putem koje je se može doći do velikog broja relevantnih elektronskih naučnih informacija, kako iz stranih, tako i iz domaćih izvora (Slika 95).

ZADATAK 29

- Koristeći **Servis** za **Pretraživanje časopisa** pronaći **Kategoriju** koja se odnosi na nauke u sportu (**Sport Sciences**), pa odgovoriti na sledeća pitanja (dokument sa odgovorima napraviti uz pomoć programa za rad sa tekstem, pa kreirani dokument sačuvati u fascikli (folderu) predviđenoj za čuvanje materijala sa vežbi (videti poglavlje 3):
- Koliko se ukupno časopisa nalazi u kategoriji **Sport Sciences**?
- Koji od časopisa iz ove kategorije ima **ISSN** broj **0264-0414**?
- Da li je ovaj časopis dostupan na nekom od **Servisa** za koje je KoBSON pretplaćen?
- Koristeći opciju za **Detalniji** opis ovog časopisa pronaći u kojim se **bibliotekama Srbije** nalaze pojedini brojevi ovog časopisa?
- Kojih godina izdanja su brojevi časopisa koji se nalaze u navedenoj biblioteci Srbije?

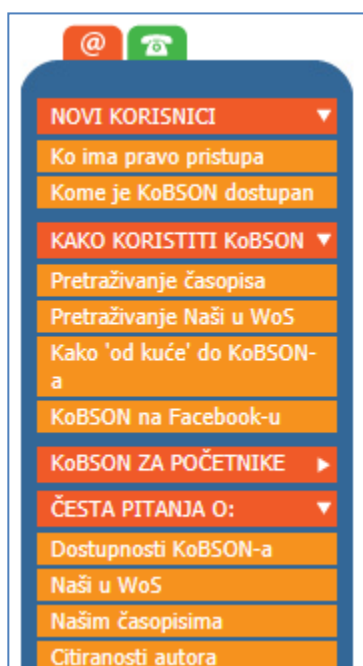
Slika 95. Početna strana WEB prezentacije KoBSON-a.

Pristup sadržajima [KoBSON-a](#) imaju svi zaposleni u naučnim, akademskim i zdravstvenim institucijama, kojima je osnivač Republika Srbija. Pristup elektronskom sadržaju [KoBSON-a](#) moguć je u odgovarajućim institucijama, kao i bibliotekama. Takođe, nakon registracije u Narodnoj biblioteci Srbije, naučnici, akademski i zdravstveni radnici mogu pristupiti sadržajima sa „udaljenih“ računara (računara koji nisu u [Akadskoj mreži](#)), putem korisničkog imena i lozinke koje im se dodeljuje prilikom registracije (Slika 96).

Slika 96. Identifikacija IP adrese sa koje se van akademske mreže pristupilo KoBSON-u (desno) i polja za registraciju korisnika (levo).

Na početnoj stranici s desne strane nalazi se pomoć za korisnike, organizovana u četiri grupe, koje se međusobno prepliću: „Novi na KoBSON-u“, „KoBSON za početnike“ i „Skrtaćenice na KoBSON-u“ (Slika 97).

Slika 97. Skup prečica kojima se pristupa sadržajima, a koje su osmišljene da pomognu korisnicima u lakšem i boljem snalaženju na KoBSON-u (pomoć).

Ovde je potrebno posebno istaći veze (linkove) ka internet pretraživaču [Gugl akademik](#) uz čiju pomoć je upisivanjem ključnih reči moguće direktno pronaći relevantne informacije, a koji ako se otvori sa [KoBSON](#)-ovog naloga, omogućava direktan pristup svim sadržajima kojima je KoBSON to omogućio (o pretraživanju uz pomoć [Gugl akademika](#) već je bilo reči u prethodnom poglavlju). Zatim, tu su veze ka stranicama tzv. [srpskog citatnog indeksa](#), na kojima se mogu pronaći podaci o svim domaćim naučnim i stručnim časopisima koji su deo integrisanog sistema bibliografskih naučnih informacija. Takođe, tu je i veza ka stranici na kojoj su prikazane informacije o domaćim časopisima indeksiranim u bazi [Web of Science](#), kao i kategorije naših časopisa prema klasifikaciji odgovarajućih naučnih matičnih odbora Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (Slika 98).

Referisani u Web of Science (WoS)

Naziv časopisa	Period
1 Acta Veterinaria	1976-
2 Applicable Analysis and Discrete Mathematics	2007-
3 Archives of Biological Sciences	2007-
4 Chemical Industry and Chemical Engineering Quarterly	2008-
5 Computer Science and Information Systems ComSIS	2008-
6 Filomat	2008-
7 Genetika	2009-
8 Hemijska industrija	2007-
9 International Journal of Electrochemical Science	2007-
10 Journal of Medical Biochemistry (ranije: Jugoslovenska medicinska biohemija)	2009-

Slika 98. Lista domaćih časopisa koji su zastupljeni na Web of Science, kao i link ka web stranici Ministarstva nauke na kojoj se mogu videti kategorije domaćih časopisa prema kategorizaciji tog Ministarstva (prema naučnim oblastima).

7.3. Pristup elektronskim časopisima

Na početnoj stranici KoBSON-a nalazi se glavni meni na kome prva komanda sa leve strane omogućava pretragu svih elektronskih naučnih časopisa (Slika 99), bez obzira da li su referisani u Web of Science (Thomson Reuters) ili ne. Odabirom određene oblasti, izlistavaju se samo časopisi koji se nalaze na listi Web of Science.

Pretraživanje časopisa

reči u naslovu časopisa

ISSN

oblast
izaberite oblast

Pretraživanje

KoBSON lista
Spisak svih časopisa koji su na neki način dostupni u bibliotekama Srbije (bilo elektronski, bilo u papirnoj formi). Prisustvo časopisa na toj listi je samo pokazatelj njegove dostupnosti, a nikako kvaliteta.

Važno
Zabranjeno je preuzimanje svih radova iz jedne sveske časopisa (od korica do korica) jer bi to moglo dovesti do ukidanja pristupa tom servisu celoj akademskoj zajednici Srbije.

Časopisi u papirnoj formi
Za strane časopise koji se nalaze u bibliotekama Srbije čija su godišta navedena u određenom vremenskom opsegu, molimo da konsultujete biblioteke telefonom da bi proverili tačnu godinu, volumen i broj.

Nazivi disciplina
Nazivi kategorija predstavljaju nazive disciplina, date su na engleskom jeziku i te se kao što su navedene u JCR (Journal Citation Report).

Slika 99. Polje za pretragu časopisa. Sa desne strane se nalaze važna uputstva koja olakšavaju pretragu. Pretraga se može vršiti prema rečima u naslovu, ISSN broju časopisa ili prema naučnim oblastima kojima časopis pripada.

Oblast u kojoj se nalazi najveći broj časopisa od interesa za fizičko vaspitanje i sport ovde je nazvana „sport sciences“. Odabirom ove oblasti iz padajućeg menija (izaberite oblast), otvara se tabela sa listom od prvih dvadeset od ukupno 85 časopisa (Slika 100) koji imaju faktor uticaja (IF).

ISSN	Naziv	Servis	IF-2011	
0112-2642	Sports Medicine		5.155	detalji
0091-4331	Exercise and Sport Sciences Reviews	Cv	4.491	detalji
0195-9131	Medicine and Science in Sports and Exercise	Cv	4.431	detalji
0306-3624	British Journal of Sports Medicine	SA	4.144	detalji
0363-5468	American Journal of Sports Medicine	SA	3.792	detalji
0740-7593	Journal of Applied Physiology	SA	3.753	detalji
0006-0224	Australian Journal of Physiotherapy	SA	3.481	detalji
1540-2480	Journal of Science and Medicine in Sport	SD	3.024	detalji
0190-4011	Journal of Orthopaedic and Sports Physical Therapy		3.000	detalji
0969-7386	Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports	SI	3.067	detalji
1077-5552	Exercise Immunology Review		2.789	detalji
1058-2746	Journal of Shoulder and Elbow Surgery	SD	2.747	detalji
0995-2779	Journal of Sport and Exercise Psychology		2.658	detalji
0172-4622	International Journal of Sports Medicine		2.433	detalji
0002-9993	Archives of Physical Medicine and Rehabilitation		2.204	detalji
1362-8970	Sports Medicine and Arthroscopy Review	Cv	2.382	detalji
0950-2055	Knee Surgery Sports Traumatology Arthroscopy	SA	2.209	detalji
1420-8213	European Journal of Applied Physiology	SA	2.142	detalji
0890-5139	Journal of Orthopaedic Trauma	Cv	2.135	detalji

Slika 100. Lista časopisa koji pripadaju oblasti „sport sciences“.

Tabela ima pet kolona: u prvoj (s leva) dati su ISSN brojevi časopisa, u drugoj naziv časopisa, u trećoj servis⁸ putem kojeg se može pristupiti časopisu, u četvrtoj su podaci o IF časopisa i u poslednjoj detalji o časopisu, koji uključuje i podatke da li je i u kom periodu neka od biblioteka u Srbiji bila pretplaćena, odnosno da li poseduje taj časopis („u papiru“). Na primer, ukoliko se želi pristupiti elektronskom sadržaju časopisa „[The American Journal of Sports Medicine](#)“, onda se odabere servis (u ovom slučaju izdavača: [Sage-SG](#)) koji omogućava pristup sadržaju tog časopisa (Slika 101).

Slika 101. Elektronska verzija časopisa „The American Journal of Sports Medicine“.

⁸ „Servisi“ su u stvari web stranice izdavača, odnosno „agregatora“ koji, uz određena ograničenja (najčešće je ograničen broj godina, sa zabranom pristupa najnovijim brojevima izdatih poslednjih meseci, do godinu dana), omogućavaju pristup određenim časopisima.

Ovde se dalje mogu pretražiti sadržaji (aktuelni broj [Slika 102] ili sadržaj brojeva iz arhive), odnosno pristupati radovima u celini.

ZADATAK 30

- Pretraživanjem [PubMed](#)-a (videti ZADATAK 28) pronaći rad koji ispituje uticaj visinskih priprema na rezultat u maratonskoj trci (kao ključne reči koristiti: **“altitude training”** **marathon**).
- Korišćenjem [KoBSON](#)-ovog servisa za **pretraživanje časopisa** pronaći časopis u kome je objavljen prethodno pronađeni rad (u polju: **reči u naslovu časopisa** prekopirati skraćenicu traženog časopisa. Voditi računa da se na kraju skraćenice **ne nalazi tačka(.)**).
- Korišćenjem servisa EBSCO (EB), na osnovu godine izlaženja, volumena i broja pronaći traženi rad i preuzeti .pdf format njegovog punog teksta (PDF full text). PDF fajl sačuvati u svom folderu III vežba.
- Pretraživanjem [PubMed](#)-a (videti ZADATAK 28) pronaći pregledni rad (Review) koji primenom meta-analize ispituje efekte pliometrijskog metoda treninga (kao ključne reči koristiti: plyometric meta analysis).
- Korišćenjem [KoBSON](#)-ovog servisa za pretraživanje časopisa pronaći časopis u kome je prethodno pronađeni rad objavljen (u polju: reči u naslovu časopisa prekopirati skraćenicu traženog časopisa. Voditi računa da se na kraju skraćenice **ne nalazi tačka (.)**).
- Korišćenjem servisa *Free Medical Journals* (FM) i pretraživanjem po izdanjima (Browse by issue) njegove arhive (Archive), na osnovu godine izlaženja, volumena i broja pronaći traženi rad i preuzeti [PDF] format njegovog punog teksta (.pdf fajl sačuvati u svom folderu III vežba).

The screenshot shows the website for The American Journal of Sports Medicine. The header includes the journal title, the American Orthopaedic Society for Sports Medicine logo, and navigation links: HOME, ALL ISSUES, FEEDBACK, SUBSCRIBE, RSS, EMAIL ALERTS, HELP. A search bar is located in the top right corner. The main content area displays the Table of Contents for March 2013, 41 (3). It lists an Editorial by Bruce Reider and an article titled "Osteochondral Lesions of the Talus: Are There Any Differences Between Osteochondral and Chondral Types?" by Gi Won Choi, Woo Jin Choi, Hyun Kook Youn, Yoo Jung Park, and Jin Woo Lee. The article entry includes the journal name, volume, issue, and page numbers, along with a DOI link and options for full text and permissions. A sidebar on the right contains a "Current Issue" section and a list of links: About the Journal, Editorial Board, CME, Manuscript Submission, Abstracting/Indexing, Subscribe, Account Manager, Recommend to Library, and Advertising.

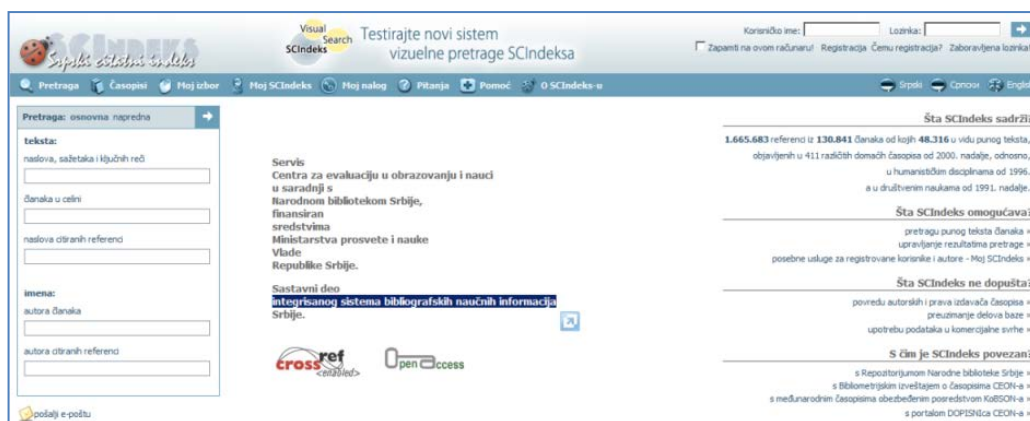
Slika 102. Sadržaj aktuelnog broja časopisa „The American Journal od Sports Medicine“.

7.4. Srpski Citatni Indeks

Srpski citatni indeks omogućava pretragu i pregled sadržaja svih domaćih časopisa. Pristupa mu se putem adrese <http://scindeks.ceon.rs/> ili prečicom koja se nalazi na početnoj stranici [KoBSON](#)-a. Na početnoj stranici se, pored opcije za registraciju (slično registraciji na [PubMed](#)-u), nalaze polja za pretragu (Slika 103–desno) radova (po naslovu, sažetku i ključnim rečima) čiji je ceo tekst dostupan ili imena autora (članaka ili citiranih referenci).

ZADATAK 31

- Pretraživanjem Časopisa pronaći sledeća tri rada i u fascikli (folderu) predviđenoj za čuvanje materijala sa vežbi, radove sačuvati u celini:
- Jevtić, B. (2006) Trening plivača na višoj nadmorskoj visini - prilog teoriji sporta. Fizička kultura, vol. 60, br. 1, str. 1-17
- Janković, A., Leontijević, B. (2008) Struktura tehničko takmičarske aktivnosti u savremenom fudbalu. Fizička kultura, vol. 62, br. 1-2, str. 159-179.
- Stojiljković, S., Ilić, NV., Stefanović, Đ., Mitić D., Mitrović, D., Popović, D., Nešić, D., Mazić, S. (2004) Potrošnja kiseonika pri ventilatornom pragu i maksimalna potrošnja kiseonika, pre i posle osmoneedeljnog treninga izdržljivosti. Godišnjak Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja, br. 12, str. 83-98.
- Zatim odgovoriti na sledeća pitanja (Otvoriti novi Word-ov dokument i nasloviti ga *odgovori - I vezba*).
- Koji od preuzetih radova pripada grupi stručnih članaka, koji grupi izvornih naučnih članaka, a koji preglednim člancima.
- Koliko autora ima svaki od navedenih radova.
- Kojih šest osnovnih poglavlja čini strukturu izvornog naučnog članka.
- Koje su osnovne razlike između radova iz ove tri različite grupe.

Slika 103. Početna strana elektronskog servisa Srpski citatni indeks.

U glavnom meniju nalaze se i opcije za: pregled svih časopisa (Časopisi), izvoz pretrage u formatu u kome je moguće uvesti u neki od programa za upravljanje referencama (Moj izbor), pregled ličnih podataka ukoliko se korisnik registrovao (Moj nalog), kao i odgovori na najčešće postavljena pitanja (Pitanja), pomoć i opšte informacije i SCIndeksu-u. Za korisnike koji se tek upoznaju sa SCIndeks-om, pomoć je mesto na kome se mogu videti sve mogućnosti pretrage, odnosno upoznati kako da se najjednostavnije stigne do željenog cilja.

Časopisi su organizovani po azbučnom redu, ali i po pripadnosti određenim naučnim oblastima (Slika 104).

The screenshot shows the SCIndeks website interface. At the top, there is a logo for 'Srpski citatni indeks' and a 'Visual Search' button. Below the logo, there is a navigation bar with links: Pretraga, Časopisi, Moj izbor, Moj SCIndeks, Moj nalog, Pitanja, Pomoć, and O SCIndeks-u. The main content area is divided into two columns. The left column, titled 'Detalji o časopisu', shows the journal cover for 'FIZIČKA KULTURA' and a list of links: uputstvo autorima, u Repozitorijumu NBS, u bibliotekama Srbije, u Bibliometrijskom izveštaju, and u SCIndeksu. Below these links is a list of years from 2012 down to 2003-2004. The right column, titled 'Fizička kultura', contains a table of journal details:

ISSN	0350-3828
početna godina	1950
adresa	Blagoja Parovića 156, 11030 Beograd
varijanta naslova	Physical Culture
urednik	Saša Jakovljević
e-adresa	sasa.golub@fizickakultura.com
ASEESTANT	aseestant.ceon.rs/index.php/fizkul/
periodičnost	polugodišnje
BIČ impakt faktor 5	0.317
telefon	011/3531-000
izdavač	Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja
status izdavača	NIO
veb adresa	www.fizickakultura.com

Slika 104. Rezultat pretrage po časopisima (podaci o časopisu Fizička kultura).

7.5. Naši u WoS-u

[Narodna biblioteka Srbije](#), preko svog servisa [KoBSON](#) (Naši u WoS), omogućila je pregled članaka objavljenih u međunarodnim časopisima (indeksiranih u bazi Web of Science - WoS-u), čiji su autori ili koautori istraživači zaposleni u naučnim i akademskim institucijama iz Srbije (Slika 105). Odabirom opcije „Nauka u Srbiji“, sa liste treba odabrati „Naši u WoS-u“, čime se otvara stranica koja omogućava pretragu po prezimenu autora (za detalje videti uputstvo iznad polja za pretraživanje).

The screenshot shows the KoBSON website interface. At the top, there is a logo for 'KoBSON' and a search bar. Below the logo, there is a navigation bar with links: Tražite, Udaljeni pristup, Mapa sajta, and Odjava. The main content area is divided into two columns. The left column, titled 'Naši u WoS', shows a list of links: CPT, SRL, KoBSON, INFORMACIJE, NAUKA U SRBIJI, Naši u WoS, Srpski citatni indeks, Kategorizacija časopisa, Časopisi u CrossRef-u (DOI), Repozitorijum, Elektronski časopisi iz Srbije, Referisani časopisi, Doktorske disertacije za Mlade istraživače, and SERVISI. The right column, titled 'Naši u WoS - detalji autora /', shows search results for 'Autori Ostojic Sergej M' (1-10 / 33 radova). The results are filtered to 'Samo Article i Review' and show two articles:

Naslov	Info	Projekat	Ispravka
Creatine Metabolism and Safety Profiles after Six-Week Oral Guanidinoacetic Acid Administration in Healthy Humans (Article)	INTERNATIONAL JOURNAL OF MEDICAL SCIENCES, (2013), vol. 10 br. 2, str. 141-147	AlzChem AG (Trostberg, Germany) [AN_85E_509]	ISI/Web of Science Članak Elečas Rang časopisa Citati
Sublingual nucleotides and immune response to exercise (Article)	JOURNAL OF THE INTERNATIONAL SOCIETY OF SPORTS NUTRITION, (2012), vol. 9 br. , str. -	Serbian Ministry of Science[175037]	ISI/Web of Science Članak Elečas Rang časopisa Citati

Slika 105. Rezultati pretraživanja u WoS o objavljenim radovima.

7.6. Organizovanje referenci

Kao što je već rečeno, citiranje radova koji su korišćeni u stvaranju rada predstavlja sastavni deo pisanja. Pri tome, moraju se poštovati određena pravila koja se mogu razlikovati od stila do stila koji treba koristiti za pisanje. Stilove definišu urednici časopisa u uputstvu koje je sastavni deo svakog časopisa i koje se može preuzeti sa elektronske verzije časopisa. Zbog toga, pre početka pisanja rada, dobro je znati za koji časopis se rad piše, jer se tako olakšava formatiranje rada (za više detalja videti deo u kome je opisano formatiranje teksta). Ipak, ponekad se to ne zna do kraja pisanja rada, a nije retka pojava da kad rad ne bude prihvaćen "iz prve" u časopisu u koji je prvobitno poslat, onda pored izmena koje predlažu recenzenti (zbog kojih nije prihvaćen) potrebno rad i ponovo formatirati. Ranije je u tom poslu promena stila referenci i njihovo citiranje oduzimalo jako puno vremena. Programi za obradu teksta „ponudili“ su rešenje tog problema pa jednom unete reference bivaju „prepoznate“ i mogu se povezati sa mestima u tekstu gde su citira nešto, čime je značajno olakšano novo uređenje teksta, odnosno izmena stila. Dodatnu podršku istraživačima pružaju posebni programi za uređenje referenci (npr. [Reference Manager](#), [RefWorks](#), [EndNote](#) i drugi). Ovi programi omogućavaju pravljenje baze naslova radova sa svim neophodnim podacima (imena autora, naslov rada, naziv časopisa, broj, volumen, strane i godina objavljivanja), ali i povezivanje sa programom za obradu teksta (za više detalja videti deo u kome je opisano formatiranje teksta). Ovo dalje omogućava automatsku promenu stila citiranja, jer svi ovi programi imaju definisana podešavanja za veliki broj časopisa iz različitih oblasti, kao i mogućnost pravljenja novih odnosno „uvoženje“ novih stilova.

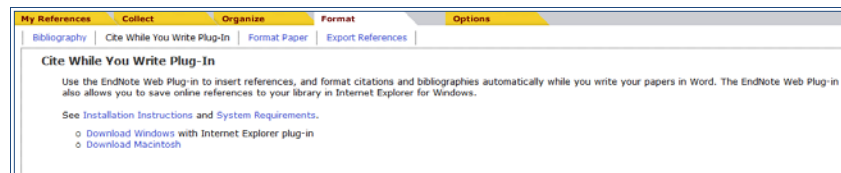
Jedan od programa koji se može koristiti za upravljanje referencama je i EndNote. Kao i većina drugih, ovaj program postoji i u tzv. Web opciji (umesto na računaru korisnika, reference i program se nalaze na „spoljnjem serveru“ i može mu se pristupiti putem interneta). Iako verzija programa na Web-u omogućava razmenu i deljenje referenci sa saradnicima, verzija koja se kupuje i instalira na računar ima više opcija, od kojih je svakako najvažnija mogućnost korišćenja gotovo svih stilova koji postoje (ovo se na dnevnoj bazi osvežava, a moguće je i kreiranje sopstvenih stilova). U daljem tekstu biće objašnjeni neki osnovni principi korišćenja verzije sa Web-a, dok će u delu u kome je opisan program za uređenje teksta, biti više reči o onim opcijama koje postoje na web verziji. Otvaranjem početne stranice (<https://www.myendnoteweb.com/EndNoteWeb.html>) novi korisnici trebalo bi da se registruju, kako bi stekli mogućnost da kreiraju svoj „istraživački identitet“ (Researcher ID) koji im omogućava organizovanje naslova u okviru sopstvene „naučne produkcije“ (Slika 106).

Slika 106. Početna strana programa ENDNOTE 3.5 WEB.

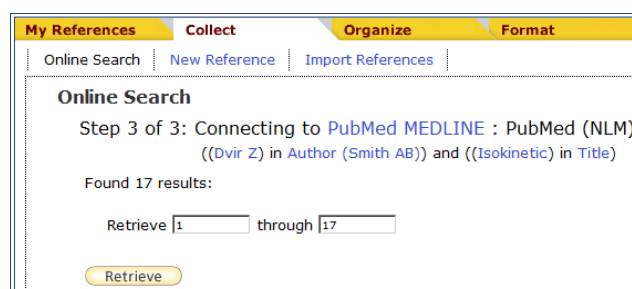
Nakon registracije, otvara se stranica na kojoj se, iz glavnog menija, mogu odabrati opcije za pregled ili uređenje ranije unetih referenci (My references), prikupljanje referenci iz drugih izvora ili njihovo ručno unošenje (Collect), organizovanje referenci (Organize), formatiranje (Format) i razne opcije podešavanja naloga (Options).

Da bi se omogućila „razmena“ podataka između baze i programa za uređenje teksta, neophodno je odabrati opciju Format pa zatim „Cite While You Write Plug-In“ (Slika 107). Tu se dalje mogu pogledati instrukcije za instalaciju i preuzeti neophodni fajlovi, u zavisnosti od operativnog sistema (Windows ili Macintosh).

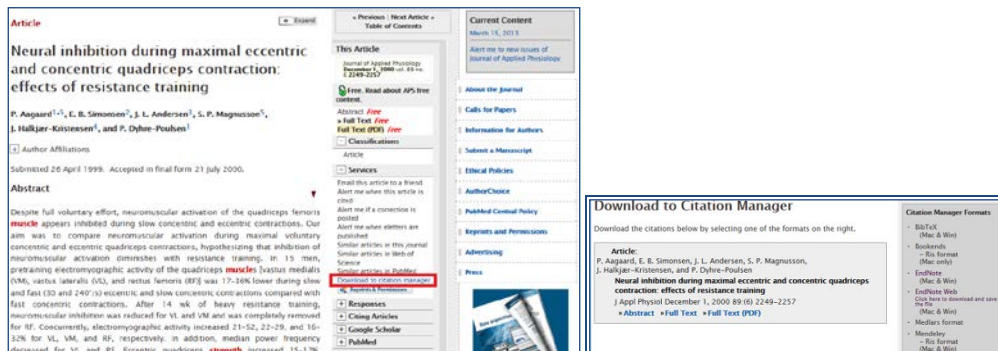
Slika 107. Lokacija za preuzimanje i instalaciju dodatka koji omogućavaju povezivanje programa za uređenje teksta sa ENDNOTE-om (programom za upravljanje referencama).

Do referenci se može doći na nekoliko načina. Jedna od opcija je i direktna pretraga iz ENDNOTE-a posredstvom PubMed-a, unošenjem ključnih reči (ranije je bilo objašnjeno da se rezultati pretrage u PubMed-u mogu sačuvati u formatu koji omogućava unos u Endnote) (Slika 108).

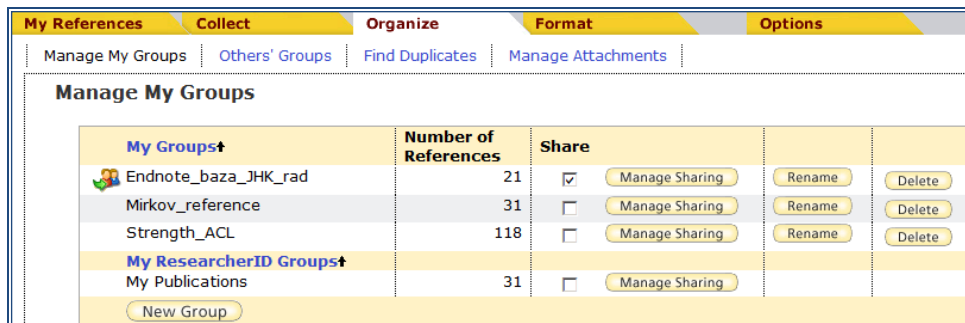
Slika 108. Unos ključnih reči u polju za pretragu posredstvom PubMed-a.

Prethodno sačuvane reference mogu se uvesti pomoću opcije Import References (Slika 109). U poslednje vreme, sve veći broj časopisa, u okviru svojih elektronskih tekstova, dozvoljava izvoz referenci u formatu u kome se mogu uređivati u nekom od programa za upravljanje referencama.

Slika 109. Izvoz podataka u program za upravljanje referencama.

Jednom formirana baza referenci može se deliti sa drugim korisnicima (*Manage my groups*) pa je na taj način omogućeno da više korisnika zajednički unose i uređuju reference u jednoj istoj bazi (Slika 110). Ova opcija jako je korisna za saradnike koji rade na zajedničkim projektima, jer na jednom mestu mogu da razmenjuju i dopunjuju reference, čime se značajno olakšava rad i štedi vreme.

Slika 110. Opcija koja omogućava deljenje referenci (svih ili pojedinih grupa) sa drugim korisnicima.

Konačno, opcija za uređenje referenci i povezivanje sa programom za obradu teksta (Format) omogućava odabir stila određene grupe referenci (na žalost, ovde je ova opcija vrlo ograničena te je odabir, uređenje, uvoz i modifikacija stilova moguća samo u programu koji nije besplatan i koji se instalira na računar) i njeno povezivanje sa tekstom, o čemu će više biti reči u delu u kome će biti opisan rad u programu za uređenje teksta.

Za sve one koji bi hteli da znaju više, odličan tekst o [citativnim stilovima i uputstvima za citiranje](#) može se pronaći na web stranici biblioteke Instituta tehničkih nauka SANU, posvećene naučnicima. Istovremeno, data su i detaljna uputstva za instalaciju i korišćenje različitih [programa za upravljanje referencama](#).